

Adaptief beheer als uitwerking van de Internationale Beheerplannen van AEWA voor de grauwe gans en de brandgans.

Maart 2021, notitie WAG (Nederlandse Werkgroep AEWA-aanpak Ganzen), ter informatie aan de provincies

Achtergrond

Onder de vlag van het *European Goose Management Platform* van AEWA (EGMP), waar Nederland aan deelneemt, zijn Internationale beheerplannen voor de grauwe gans en de brandgans (*International Single Species Management Plan* (ISSMP)) opgesteld. Het doel van deze plannen is om te voorzien in een internationaal gecoördineerde bescherming van ganzen en aanpak van problemen die ganzen veroorzaken. Hierbij is het duurzaam behoud en de bescherming van de betrokken populaties een belangrijke randvoorwaarde. De plannen zijn eind 2018 aangenomen en de in die plannen genoemde acties worden nu geconcretiseerd in werkplannen.

Een belangrijk onderdeel daarbij is het komen tot concrete beheerafspraken per trekroute. Dit is nogal een uitdaging omdat elk land op eigen wijze met jacht en/of schadebestrijding omgaat. Daarnaast vraagt dit ook om goede populatie- en afschotdata.

Om het afschot (jacht of ondersteunend aan schadebestrijding) flexibel te kunnen bijsturen wordt dit periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Vandaar dat wordt gesproken over adaptief beheer (*Adaptive Flyway Management Programme*).

Om de gezonde staat van de ganzenpopulaties te waarborgen is inzicht in de populaties per trekroute noodzakelijk. Hoewel de EU Vogelrichtlijn het begrip Staat van Instandhouding/SVI (*Conservation Status*) niet kent wordt dit begrip wel bij AEWA en andere internationale verdragen gebruikt. Voor de bepaling van de SVI zijn referentiewaarden (*Favourable Reference Values* /FRV's) nodig. Het gaat daarbij om het aantal ganzen, het areaal (is omtrek van het verspreidingsgebied) en het habitat. Hiervoor is gekeken naar de systematiek die voor de EU Habitatrichtlijn gebruikt wordt. Met zeer kritische inbreng van Nederland heeft het EGMP nu de uitgangspunten voor het bepalen van de FRV's vastgesteld.

Aanpak internationaal

Aan alle landen die deelnemen aan het EGMP is gevraagd om nationale FRVs uit te werken. Deze informatie zal leiden tot FRV bepaling per zogenaamde *management units* (MU). Dit is een geografisch gebied waarbinnen een bepaald deel van de flyway van de ganzen zich hoofdzakelijk ophoudt. Voor Nederland wordt er daarbij onderscheid gemaakt tussen de jaarrond aanwezige populaties en de overwinterende populaties van vogels uit de noordelijke (de trekkende populaties). FRVs worden door de landen aangedragen voor de eigen broedvogels en worden door AEWA gedefinieerd voor het aantal in de flyway-populatie als geheel. Alleen voor areaal en habitat worden door de landen ook gegevens aangeleverd over de situatie omtrent winter- en trekvogels.

Werkwijze in Nederland

Het beheren van ganzen gebeurt in Nederland vanuit het oogmerk schadebestrijding. Provincies zijn verantwoordelijk voor het beleid hieromtrent. Dit betekent dat provincies een manier moeten vinden om te komen tot een aanpak van beheer en schadebestrijding die zich verhoudt tot de internationale (adaptieve) beheerafspraken in AEWA. Dat impliceert een vorm van afstemming bij beleid en uitvoering waarbij een flexibele sturing op afschot mogelijk is.

Sovon Vogelonderzoek Nederland heeft op verzoek van de Nederlandse Werkgroep AEWA aanpak (WAG) adviezen opgesteld om tot de eerder genoemde FRVs voor grauwe gans en brandgans in Nederland te komen. Deze zijn inmiddels bij AEWA ingediend. De WAG heeft de in de adviezen van Sovon voorgestelde FRVs vergeleken met eerder gemaakte bestuurlijke afspraken over het beleid ten aanzien van overwinterende, trekkende en broedende ganzen in Nederland.

Toelichting bij Adviezen *Favourable Reference Values* voor Grauwe gans en Brandgans (Sovon-Notitie 2020/92 en 2020/93)

Om de FRVs te bepalen heeft Sovon op basis van de documentatie van AEWA meerdere methodieken geanalyseerd en onderling vergeleken. Atlasgegevens (broedvogels 1998-2000 en broed- en wintervogels 2013-2015) vormden de belangrijkste bron van informatie om tot FRVs te komen. Deze gegevens gaan zowel over de aantallen als over het areaal waar ganzen in ons land voorkomen. De analyses werden gecompliceerd omdat de uitwerking van FRVs voor vogels nog in de kinderschoenen staat en er nog weinig praktische ervaring mee is. FRVs zoals die door AEWA worden gehanteerd vormen "*minimum ecological requirements to maintain the population on a long-term basis as a viable component of its natural habitats or ecosystems*". Dit betreft dus minimum waarden op enkel ecologische gronden, om elke kans op uitsterven te voorkomen en de soort zijn ecologische rol in de habitats/ecosystemen, waar deze van nature voorkomt, goed te laten vervullen. Deze FRV's zijn tevens vergeleken met de beleidsdoelen uit het provinciale ganzenbeleid.

Interpretatie

In de context van het adaptief beheerplan zijn de FRVs een beschermingsinstrument. Ze vormen in feite een ecologisch vangnet, om te voorkomen dat door maatregelen die in het kader van het adaptief beheerplan worden uitgevoerd een soort in de gevarezone komt. FRVs voor populatie zijn dan ook geen streefdoelen voor een bepaalde populatiegrootte ("*targets*"). Zo'n streefpopulatie is op termijn alleen voorzien voor de grauwe gans, en zal boven het niveau liggen van de FRV voor populatiegrootte. Vaststelling ervan zal volgens een vaste procedure verlopen en met instemming van alle betrokken landen, tijdens de jaarlijkse internationale vergadering van het EGMP. Bij de brandgans fungeren de FRVs voor maatregelen die worden uitgevoerd als afwegingskader voor de Derogatieparagraaf van de Vogelrichtlijn. Ook hier geldt dat de FRV voor populaties geen doel is waar naar wordt gestreefd, maar dat het moet voorkomen dat eventuele maatregelen leiden tot een voor de soort ongunstige staat van instandhouding. Zowel bij grauwe gans als bij brandgans wordt bij de afwegingen niet alleen gekeken naar de aantallen, maar ook naar het areaal (mag niet afnemen, er moeten voldoende vogels zijn om het gedefinieerde areaal te kunnen benutten) en het habitat (moet in kwantiteit en kwaliteit in voldoende mate aanwezig zijn).